

UNIVERSITETSKURSUS I GODHAVN FOR LÆRERE VED GRØNLANDS SKOLEVÆSEN

Er et udvidet samarbejde mellem Universitetet og Det grønlandske Skolevæsen
under opbygning?

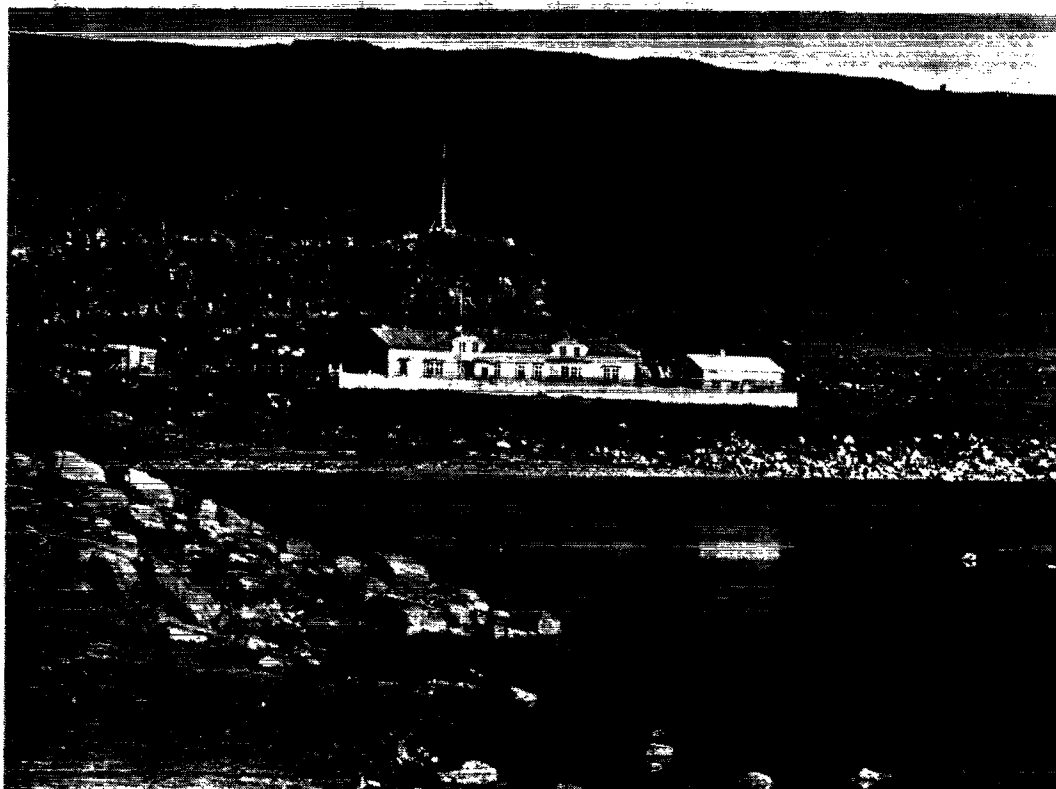
Af skoledistriktsleder, viceskoleinspektør *Jean-M. Soulié*

For ti år siden – i marts 1959 – skrev professor dr. phil. Tyge W. Böcher i en artikel i tidsskriftet Grønland: „Det første universitetskursus i Grønland“, at man under det i 1958 afholdte kursus på Universitetets Arktiske Station i Godhavn var enige om, at man i fremtiden burde afholde lignende kurser med biologisk/geologisk indhold – måske hvert andet år.

Der gik ti år, inden et lignende kursus kunne gentages. En række forhold havde beklageligvis lagt hindringer i vejen for, at professor Böchers intentioner for stationens folkelige oplysningsvirksomhed – etablering af kursus for lærere m. m. – kunne opfyldes.

I sommeren 1968 blev den længe ønskede gentagelse af kurset til virkelighed. Den nødvendige kombination af økonomi og lærerkræfter var til stede. Desuden kunne stationen nu tilbyde væsentligt bedre arbejdsforhold – idet den nye laboratoriebygning nu var blevet opført i 1966. Inden for skolevæsenet havde man i lang tid vidst, at et kursus i Godhavn var under etablering, og der stilledes store forventninger til det. Alene antallet af ansøgere viser dette, 55 lærere i det grønlandske skolevæsen søgte, men desværre var der kun plads til 16 udenbys deltagere.

Det store antal af interesserede var, hvad man kunne forvente. En meget stor del af lærerne i Grønland – udsendte som hjemmehørende – er specielt interesseret i den natur, der så voldsomt dominerer tilværelsen, og hjælpemidlerne i skolen til belysning af emner om samme natur er endnu begrænsede. Her var en mulighed for at udvide sin egen indsigt i emnerne, få indblik i forskningens nyeste resultater og – hvad der for lærere er særdeles væsentligt – mulighed for en drøftelse af de pædagogiske aspekter med instruktører og kolleger. De grønlandske lærere har som bekendt ikke til daglig de store kontaktmuligheder på grund af de vanskelige kommunikationsforhold i Grønland.

*Arktisk Station,
i forgrunden lagunen, i baggrunden Østerlien.*

Foto: S. Lund Jensen.

Man vil af kursusplanen kunne se, at der i tilrettelæggelsen af kurset netop er søgt tilgodeset så mange sider af den grønlandske natur som muligt. Et biologikursus, som det blev kaldt, er derfor ikke det helt korrekte navn. Et naturvidenskabeligt kursus er nok en bedre betegnelse.

Var forventningerne til kurset store, blev de ikke mindre, da kursets lærerstab blev bekendt, for her var virkelige eksperter til rådighed. Foruden botanikerne professor Tyge W. Böcher og cand. scient. Marianne Böcher deltog lektor cand. mag. Børge Fristrup som glaciolog, lektor dr. phil. Finn Salomonsen som ornitholog, mag. scient. Erling Fundal som geolog og mag. scient. Jens Böcher – stationens nuværende videnskabelige leder – som entomolog. Desuden orienterede stud. mag. scient. Bo Jacobi, tilknyttet Geofysisk Observatorium, om observatoriets arbejdsområde, og ingeniør Søren Larsen redegjorde for ionosfærenstationens opgaver. Desværre blev direktør dr. phil. Poul Hansen forhindret i at deltage på grund af tekniske van-

Foto: S. Lund Jensen.

*Nordøstlige del af Godhavn
med Lyngmarksfjeldet og Arktisk Station til højre med Sorte Sand.*

skeligheder ved det gode skib „Adolf Jensen“, og havbiologen måtte da udgå af programmet. Kursisterne havde under kurset også lejlighed til at stifte bekendtskab med dr. M. Nurminen fra det zoologiske institut i Helsinki, som foretog undersøgelse af jordbundsfaunaen. Dr. Nurminen påviste under sit ophold nogle for videnskaben hidtil ukendte ormearter. Dr. Nurminen gav på kurset instruktion i metoder for undersøgelse af jordbundsfaunaen. Kontakten med dr. Nurminen og andre udenlandske gæster gav kurset det internationale tilsnit, som netop er stationens særpræg om sommeren.

Kurset startede d. 8. juli, og i 7 dage arbejdedes der fra morgen til sen aften med foredrag, ekskursioner, laboratorieøvelser i hold og diskussioner; og hver aften var der derudover 3 kursister på skift, som til sen nat udarbejdede referat af dagens arbejde.

Der blev fra kursisternes side lagt megen vægt på at fastholde, hvad der foregik på kurset, dels af hensyn til en repetition af og evt. fordybelse i emnerne senere – der blev af instruktørerne udarbejdet fyldige litteraturlister – og dels af hensyn til de mange kolleger, som ikke kunne deltage på grund af pladsmangel.

Godhavn er tidligere blevet betegnet som det ideelle sted til afvikling af naturvidenskabelige kurser, og der bydes da også på formidable muligheder.

Her på grænsen mellem de høj- og lavarktiske zoner er det muligt – tæt ved stationen – at studere økologiske særpræg for begge zoner. Enkelte steder – på sydvendte skråninger – kan man finde en mangfoldighed og frodighed af planter – også sydlige arter – som man ikke troede muligt så højt mod nord. På en lille lokalitet kaldet Engelskmandens Havn påvistes blot på et par timer 63 forskellige planter, herunder sjældenheder som gøgelilje, hjertebladet fliglæbe, koralrod og satyrblomst. I stationens umiddelbare nærhed er der fine eksempler på forskelligartede plantesamfund.

Geologen har rige muligheder for demonstration af de fleste emner i en elementær lærebog om geologi. Under ekskursionen til Lyngmarksbræen sås alle sider af isens landskabsformende virke.

Også for zoologen er her rige muligheder. Nogen isbjørn blev det ikke til; men i småsøer, i vegetationen eller under stenene på fugtige, varme steder vrirler det med liv. Få timers sejlads fra Godhavn kan man iagttage livet og vegetationen omkring fuglefjelde.

På selve stationen findes laboratoriemæssige faciliteter i høj standard og rimelige indkvarterings- og forplejningsforhold ledet af den særdeles kompetente Harry Christensen.

Kurset blev i de første dage begunstiget af fint vejr.

Bagende sol og varme på de sydvendte skråninger, drivende is i Diskobugten og lyst hele døgnet – disse for Nordgrønland helt specielle sommerdage med lys og stærke farver og med en stilhed kun brudt af et henblæst hundehyl fra byen, braget fra et isfjeld under nedbrydning ude i bugten eller barnestemmer fra det hektiske badeliv i lagunernes iskolde vand.

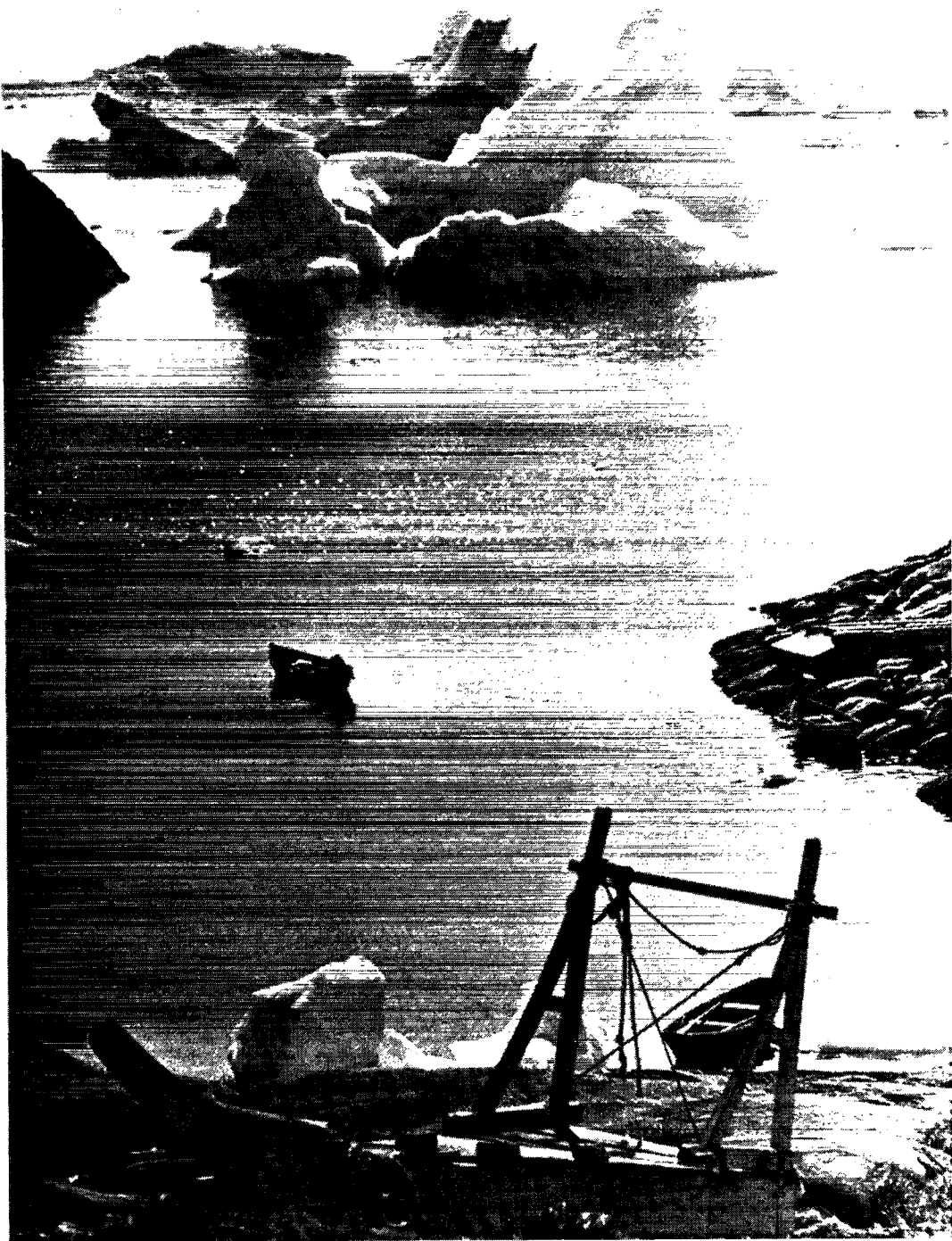
Magister Porsild har givet også haft andre bevæggrunde end de strengt naturvidenskabelige, da han i sin tid anlagde sin station i Godhavn.

Under det forcerede kursusarbejde var der også tid til at puste og nyde alt dette – og forevige det.

Den grønlandske sommer er dog ikke kun idyl, og på de sidste dage af kurset kom den sure regn og en storm, som sinkede afrejsen.

Det faglige udbytte af kurset kan bedst vurderes af den enkelte kursist.

Uden at forsøge en egentlig kritik kunne man til et kommende kursus ønske, at lærere og instruktører udarbejdede et kompendium – eller oversigt med henvisnin-

Sommerstemning.

Foto: S. Lund Jensen.

ger – over det stof, de ville berøre under kurset. Kursisterne ville da have mulighed for at forberede sig. Det er dog undervisning på højt plan.

Vurderet fra skolens side havde diskussionen om naturhistorien i den grønlandske skole naturligvis særlig interesse.

Her startede seminarieadjunkt F. O. Kapel fra Godthåb Seminarium med et oplæg. Desuden var der af lærer Jørgen Siemsen fra Grønlands Skolecentral etableret en udstilling af undervisningsmidler til kursets fagkreds.

Det blev til en lang og værdifuld pædagogisk debat, som det ville være for meget at komme ind på her, men som også berørte spørgsmålet om lærernes kursusmuligheder indenfor det aktuelle emneområde. Dette vil måske i denne forbindelse have interesse.

Der blev under diskussionen stillet forslag om en 3-årig kursuscyklus:

1. *Kursus på Arktisk Station*, fortrinsvis som et kundskabskursus ledet af Universitetets lærerkræfter og planlagt gennem et samarbejde mellem skolevæsen og Universitetet og med botaniske, zoologiske og geologiske emner.
2. *Special-kursus i havbiologi*, som må vurderes som et vigtigt fag i et land, hvis vigtigste erhverv er fiskeriet. Dette kursus tænkes henlagt til en større by, hvor kutter, materiel og indkvarteringsfaciliteter var til rådighed. Kurset tænkes tilrettelagt i samarbejde med Grønlands fiskeriundersøgelser.
3. *Lejrskolekursus* med hovedvægten lagt på gennemgang af metoder under kyndige lokale eller indkaldte lederes vejledning. Skoledistrikterne har efterhånden alle fået lejrskolemuligheder.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at et lejrskolekursus i øjeblikket er under etablering. Det skal holdes i juli 1969 på Egedesminde skoles lejrskole på det nedlagte udsted Akudlit.

Endelig blev det nævnt, at en kursusvirksomhed med historisk/arkæologiske emner var særdeles ønskeligt. Her må det naturligvis blive Nationalmuseets folk, der skal samarbejdes med.

Generelt kan det slås fast, at kurset i Godhavn 1968 på alle områder blev vellykket – ikke kun gennem sin kundskabsformidling, men også gennem den katalyserende virkning det kan få for fremtidig kursusvirksomhed. Vi er fra skolens side Universitetet stor tak skyldig for initiativ og tilrettelæggelse.

Professor Böcher sluttede sin artikel fra 1959 i tidsskriftet Grønland med følgende ord:

„Det er ikke udelukket, at det lille kursus, som afholdtes i august 1958, kan blive en begyndelse til meget mere; måske er der både lagt en spire til en grønlandsk lærerhøjskole og et grønlandsk folkeuniversitet. Vi har da lov til at se syner“.

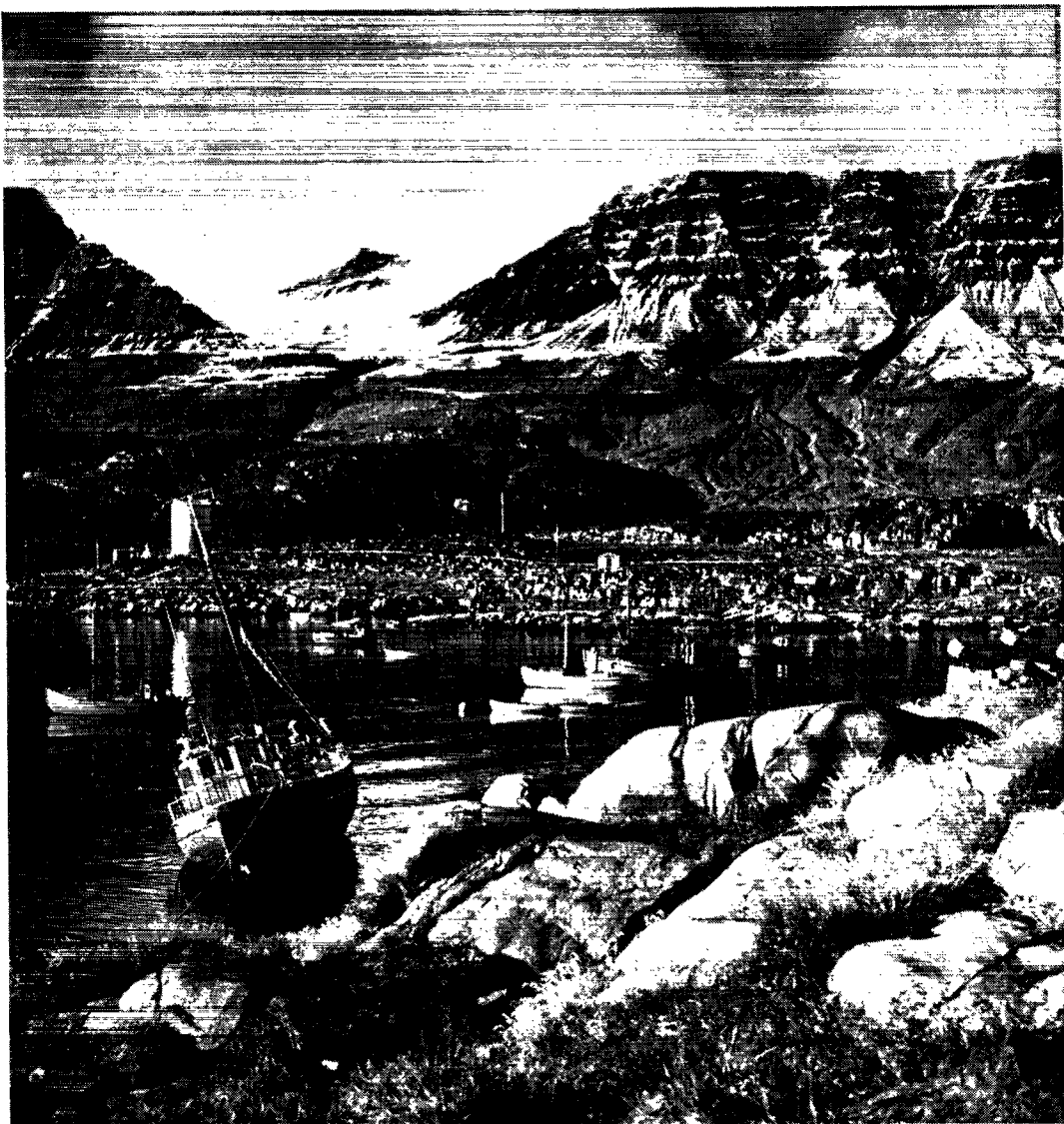

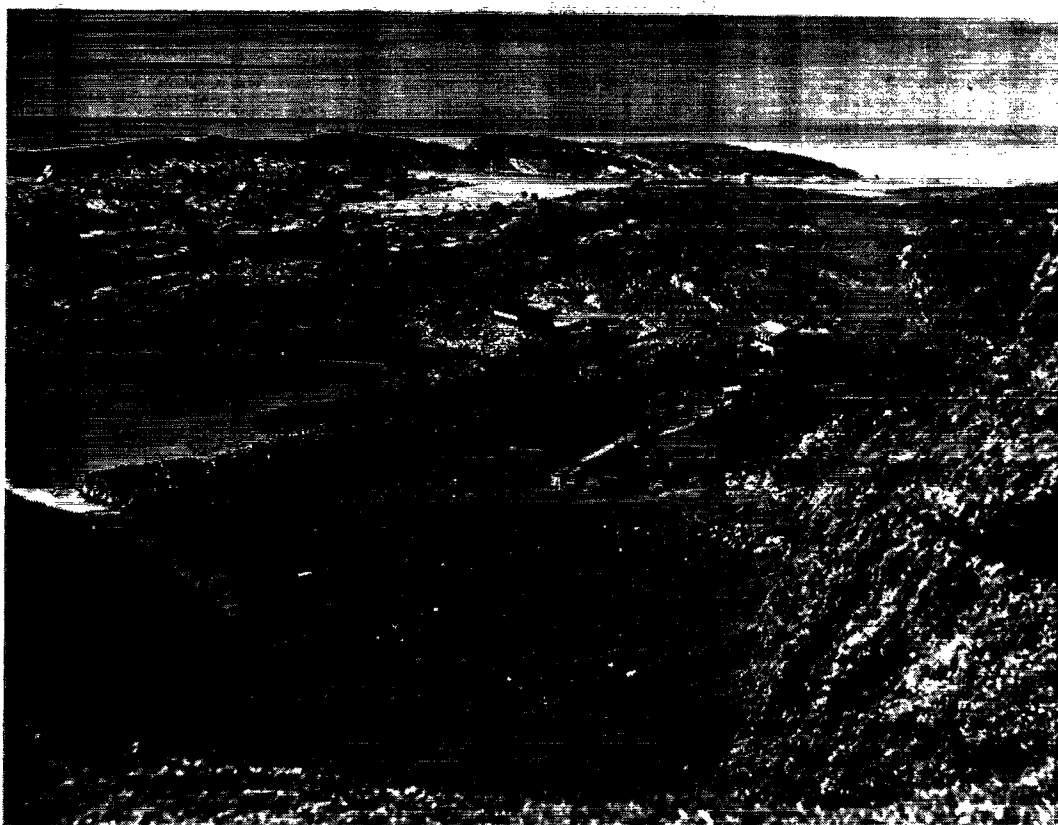
Foto: S. Lund Jensen.

Parti fra havnen.

Vejen til Lyngmarksbræen går gennem kløften mellem Apostelfjeld til venstre og Lyngmarksfjeldet.

Ti års forløb – 10 års henstand – gør ikke dette ønske mindre aktuelt, og vi kan kun håbe, at tiden nu er moden til en virkelig udbygning af samarbejdet mellem Grønlands skolevæsen og Universitetet.

Den grønlandske skole har gennemløbet en voldsom udvikling i de sidste ti år og har nu en lærerstab af en sådan størrelse, at en form for kursuspræget lærerhøjskole

*Arktisk Station
set fra Østerliens klipper. Godhavn i baggrunden.*

Foto: S. Lund Jensen.

med undervisning på højt niveau var rimelig at etablere. Ikke blot for naturfagene, som skitseret gennem den 3-årige cyklus, men også for fag som historie, arkæologi, eskimologi, sprogvidenskab, sociologi, etnologi og psykologi. Disse fags specifikt grønlandske aspekter har relevans for den grønlandske lærer.

Den eneste specialuddannelse en dansk lærer får til grønlandstjenesten er et 14-dages kursus inden udsendelse. Der er således områder nok, hvor en kursusvirksomhed kunne etableres. Og behovet er til stede.

I Danmark er det almindeligvis Danmarks Lærerhøjskole, der varetager lærernes videreuddannelse. Intet er dog mere naturligt, end at Universitetet varetager en del af disse opgaver i Grønland, hvor det i forvejen har udbyggede institutioner og løbende opgaver, og – hvad der måske er væsentligst – har folk, som besidder den nødvendige specialviden.

Et samarbejde mellem skolen og Universitetet har hidtil været beskrevet ensidigt til skolens fordel; men samarbejdet kunne også have fordele for Universitetet – for videnskaben.

Grønland er et stort land, som det må være vanskeligt at dække med videnskabelige undersøgelser gennem de relativt få videnskabsmænd, som arbejder med opgaverne.

Her kunne særligt interesserede lærere spredt over hele landet yde hjælp ved året rundt at gøre bestemte iagttagelser og indsamle data. Det er stort set et spørgsmål om organisation. Der kan være opgaver som ringmærkning af fugle, påvisning og indsamling af sjældenheder eller konstatering af forskellige planters udbredelse o. m. a. Den bedste indsats kan lærerne dog nok yde gennem muligheden for en påvirkning af befolkningen – især skoleungdommen – til en større forståelse for de fredningsbestemmelser, som er så væsentlige, og som det er så vanskeligt at få overholdt.

Professor Tyge W. Böcher nævner i sin afslutning et grønlandsk folkeuniversitet. Dette er en fascinerende tanke, som måske vil blive realisabelt gennem kursisternes videre formidling af kursets indhold; men vel især gennem radioforedrag – naturligvis både på dansk og grønlandsk – holdt af skiftende medarbejdere og ledere ved Universitetets grønlandske institutioner. Et kommende grønlandsk TV må i denne forbindelse kunne byde på store muligheder.

Lærerhøjskole – folkeuniversitetet: tanker som må fastholdes, naturligvis vel vidende at der skal mere end en katalysator til forløbet af en proces.

Den spire, der blev lagt i august 1958, har slået rod. Vi må håbe, den får mulighed for at vokse.

— — —

Siden artiklen blev skrevet, foreligger der det nye, at en fast aftale mellem universitetet og Grønlands skolevæsen nu er indgået vedr. naturvidenskabelige kurser på Arktisk Station for lærere. Næste kursus altså i 1971. Derefter hvert 3. år.

